

TUTKIMUSSELOSTEET JA KOMMENTIT

ILKKA VAURA

VALTIO-OPIN KOLMANNET NEUVOTTELUPÄIVÄT TURUSSA 11.—12. 12. 1970

Kolmansilla valtio-opin neuvottelupäivillä oli aikaisempiin päiviin verrattuna viisi poikkeavaa piirrettä:

1. päivät järjestettiin Helsingin ulkopuolella
2. osanottajia oli enemmän kuin aikaisemmin, mukana myös ilahduttavan paljon opiskelijoita sekä muiden tieteenalojen edustajia
3. joukkotiedotusvälineet huomioivat päivät laajasti
4. yleisistuntojen lisäksi työskentely tapahtui myös työryhmissä
5. valtio-oppineet keskustelivat oman aineensa tilasta, merkityksestä ja päämääristä.

1. Päivät pidettiin Turussa Turun Yliopiston valtio-opin laitoksen toimiessa isäntänä. Vaikka päivien järjestelyaika jäi melko lyhyeksi, onnistuivat päivät järjestelyiltään kuitenkin niin, että seuraavat neuvottelupäivät järjestettäneen myös Helsingin ulkopuolella. Tamperelaiset saanevat niskoilleen seuraavien päivien järjestelyn; tähän heillä onkin aikaa, sillä päivät järjestettäneen tästä lähtien joka toinen vuosi.

2. Päivien yleisteemoja oli kuuntelemassa noin 60 henkilöä, mutta työryhmätyöskentely nosti osanottajien yhteismäärän lähelle 90:tä. Vaikka informaation levitys opiskelijoiden keskuuteen ei ollut kovinkaan intensiivistä, oli päivillä mukana aikaisempaa huomattavasti enemmän opiskelijoita (kaikki turkulaisia) niin yleisteemoja kuuntelemassa kuin työryhmissäkin. Opiskelijain oma panos jäi kuitenkin vielä tällä kerralla lähinnä kuuntelun asteelle.

Informaatiota päivistä muiden oppiaineiden edustajien keskuuteen oli levitetty aivan satunnaisesti; silti mukana oli myös muiden yhteiskuntatieteiden edustajia sekä kiinnostuneita oikeustieteilijöitä ja historiatieteiden edustajia. Perinteisesti, jos näin jo voidaan sanoa, valtio-opin neuvottelupäiviä on pidetty valtio-oppineitten ikiomina kokoontumisina. Tätä perinnettä voitaisiin muuttaa seuraavia päiviä silmällä pitäen ja laajentaa päivien osanottajakaartia rohkeasti myös muiden aineiden edustajien suuntaan. Päivät eivät varmasti-

kaan tästä kärsisi vaan tulisivat päinvastoin tarkoituksenmukaisemmiksi ja hyödyllisemmiksi.

Väkisininkin tulee mieleen ajatus, onko kovin paljon järkeä siinä, että sosiologeilla on omat päivänsä, psykologeilla omansa, valtio-oppineilla omansa jne. Olisikohan syytä harkita yhteisten yhteiskuntatieteiden päivien järjestämistä, joissa yleiskeskustelujen lisäksi voitaisiin pohtia myös eri aineiden omia erityisongelmia. Tällaisten päivien merkitys olisi laajakantoisempi ja varsin »terveellistä» olisi yhteiskuntatieteilijöille tutustua toisten aineiden edustajiin, aineiden aikaansaannoksiin ja ongelmiin — ja herra paratkoon, yhteiskuntatieteilijöillä olisi varsinkin tällä hetkellä tärkeitä yhteisiä ongelmia ratkotavana. Viitataan vain filosofisten ja yhteiskuntatieteellisten aineiden tutkimusnonuudistukseen, valtion tiedoneuvoston ns. runkosuunnitelmaan ja yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen runko-ohjelmaan. Eräs mahdollinen ratkaisu saattaisi olla se, että yhteiset ja erityisneuvottelupäivät voisivat vuorotella, ts. joka toinen vuosi järjestettäisiin yhteiset yhteiskuntatieteen neuvottelupäivät ja aina välivuosina oppiaineiden erillisiä omia neuvottelupäiviä.

3. Julkisen sanan kiinnostus päiviä kohtaan oli järjestäjille jonkinmoinen yllätys. Eniten joukkotiedotusvälineitä kiinnostivat ajankohtaisimmat aiheet — ja ehkä myös populaareimmat — valtiosääntöuudistus ja populismi. Tämä on melko kuvaavaa; politologeilta odotetaan jotain, mutta mitä? Tätä politologien pitäisi vakavasti ajatella.

Seuraavia neuvottelupäiviä ajatellen oli melko rohkaisevaa se, että julkista sanaa varten saatiin päivien alustuksista referaatit. Ehkä jo Tampereen päivillä toteutuu se toive, että kaikki esitelmät saadaan etukäteen monistettuina, nyt näin ei käynyt kuin yhden esitelmän osalta.

4. Ensi kerran neuvottelupäivien historiassa ryhmätyöskentelylle oli annettu ohjelmassa tärkeä merkitys. Päivät koostuivat kahdesta yleistemasta, jotka olivat:

Valtiosääntöuudistus valokeilassa, alustajina professorit *Sven Lindman* ja *Jaakko Nousiainen*

Valtio-oppi ja yhteiskunta, alustajina fil. kand. *Hannu Nurmi* ja valtiot. yo. *Erkki Berndtson*, valmistettu puheenvuoro ap. prof. *Ilkka Heiskanen*

sekä kolmesta erityistemasta, joista yksi käsitteli valtio-opillista tutkimusongelmaa ja kaksi muuta analyysimenetelmiä (ensi kerran myös kansainvälisen politiikan edustajilla oli oma aihe neuvottelupäivillä):

Populismi poliittisena liikkeenä, alustajina vt. prof. *Risto Sänkiäho* ja valtiot. lis. *Voitto Helander*, valmistettu puheenvuoro VTK, B. A. *Dave Matheson*

Roolianalyysi kansanedustuslaitosten tutkimuksessa, alustajina vt. prof. *Martti Noponen* ja yhteiskuntat. kand. *Matti Oksanen*, valmistettu puheenvuoro VTK *Jussi Turtola*

Rakenteellinen analyysi kansainvälisen politiikan tutkimuksessa, alustajina yhteiskuntat. lis. *Raimo Väyrynen* ja fil. lis. *Peter Wallensteen* (Uppsala).

Päivien jakaminen yleisteemoihin ja erityisteemoihin osoittautui melko käyttökelpoiseksi ratkaisuksi, jota käytäntöä kannattaa jatkaa ja kehittää. Varsinkin voitaisiin erityisteemojen kohdalla lisätä työryhmätyöskentelyn luonnetta, joskin jo nyt valmistellut puheenvuorot olivat tähän suuntaan. Työryhmien aiheet pitää kuitenkin muodostaa niin, etteivät ryhmät tule määrällisesti kovin epäsuhtaisiksi.

Valtiosääntöuudistus-teeman käsittely päivillä osoitti kuinka tärkeätä on paneutua aiheitten käsittelyn suunnitteluun, jotta keskusteluista olisi myös konkreettista tulosta. Vaikka puheenvuoroja valtiosääntöuudistuksesta käytettiin yli kaksikymmentä jäi asia hyvin puolinaisesti käsitellyksi; se jäi ikään kuin roikkumaan ilmaan, kesken. Vähän keskusteltiin ja hyvin omin tuntein voidaan asia sitten unohtaa. Ilkka Heiskanen kiitettävän hyvin suoritetusta etukäteisprovosoinnista huolimatta (ks. Heiskanen: *Politiikan tutkija ja lainsäädännön kautta tapahtuva poliittinen uudistus*. *Politiikka* 2/1970) ollaan tämänkertaisen keskustelun jälkeen jokseenkin samassa pisteessä kuin ennenkin: valtiosääntöuudistuskomitean työtä ei asian käsittely auttanut, eivätkä päätöksentekijät tai asiasta yleensä kiinnostuneet kansalaiset saaneet osviittoja. Heiskanen pessimistinen ennustus politologien roolista tässä uudistustyössä näyttää toteutuvan.

Asian käsittelyä olisi voinut parantaa valtiosääntöjuristien ja komitean jäsenten mukaan ottaminen, valmistettujen puheenvuorojen käyttö sekä työskentelyn jatkaminen työryhmässä. Paikallaan olisi ollut, kuten Esko Rieppala totesi, jo asian käsittelyn alussa selvittää, mitä käytännöllistä merkitystä ko. keskustelulle asetetaan ja miten valtio-oppineet parhaiten voisivat komitean työtä auttaa.

5. Mikäli tämänkertaisille neuvottelupäiville olisi *Susiluodon* ja Berndtsonin ehdotuksen (ks. *Politiikka* 2/1970) mukaisesti palkattu joku tieteen sosiologi tutkimaan päivillä jaettuja sosiaalisia palkintoja ja rangaistuksia, olisi kyseinen tutkija kohdannut vaikeuksia havainnoidessaan politologien valtiosääntöuudistuskeskustelua ja varsinkin päivien päätöskeskustelua, valtio-oppi ja yhteiskunta. Lisäksi alussa luetellut päivien poikkeavat piirteet olisivat saattaneet heikentää tutkimuksen yleistettävyyttä. Todella politologien onneksi ei ketään tieteen sosiologia tätä tutkimusta ollut tekemässä, sillä varsinkaan valtio-oppi ja yhteiskuntakeskustelussa ei kukaan politologi sosiaalisia palkintoja itselleen hankkinut; pikemminkin tuomio olisi kuulunut: »joukkorangaistus kaikille».

Politologien oma pesä osoittautui tällä hetkellä melkoisen konkurssikypsäksi, niin hapuileva ja hajanainen ote jäi mieleen tästä keskustelusta. Alus-

tusten esiin tuomat kaikki keskeisimmät kysymykset jäivät ilman vastausta. Vaikka eräät henkilöt tässäkin julkaisussa (esim. Veronica *Stolte Heiskanen: Tieteen yhteisön funktionaalisista perusongelmista sosiaalitieteissä*, no 4/1968 ja Ilkka Heiskasen em. artikkeli) ovat pyrkineet virittämään keskustelua politologian peruslähtökohdista, on tulos ollut heikko. Politologit tuntuvat olevan kovin vastahakoisia oman aineensa nykyisen tilan, sen tehtävien analysointiin, vaikka se tälläkin hetkellä olisi tärkeää, koska menossa on yhteiskuntatieteiden tutkinnonuudistus (FYTT) ja julkisuuteen on saatettu tiede-uudistuksen runkosuunnitelma ja yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen runko-ohjelmaluonnos. Kun lähdetään rakentamaan yhteiskuntatieteellisten tutkintojen uudistusta ja asettamaan painopistealoja yhteiskuntatieteelliselle tutkimukselle ei tätä tehtävää voida tehdä tarkastelematta ensin yhteiskuntatieteiden, myös politologian, nykyistä tilaa, miten näiden tieteiden tehtävät nykyisin yleisesti nähdään ja miten ne ehkä pitäisi nähdä.

Melkoisen hämmennyksen valtaan jätti päivien päättökeskustelu paikalla olleet. Tämä hämmennys ei saisi johtaa asian hautaamiseen, sillä näiden keskeisten kysymysten selvittelyssä päästiin kuitenkin jonkinmoiseen alkuun. Keskustelua pitäisikin jatkaa mahdollisimman pian, sillä näitä kysymyksiä eivät politologit voi sivuuttaa; vallitsevasta »päivä kerrallaan-asenteesta» olisi päästävää. Tämänkin takia on valitettavaa, jos seuraavat neuvottelupäivät pidetään vasta joskus ensi vuonna.